

Daniela Marčok*
Filozofski fakultet
Univerzitet u Novom Sadu

Mikola M. Cap**
NIU „Ruske slovo” Novi Sad

012 Ramač J.
doi: 10.19090/rs.2023.7.33-45
Оригиналан научни рад
примљен 10.06.2023.
прихваћено за штампу 01.10.2023.

NEKI PUBLICISTIČKI RADOVI PROF. DR JANKA RAMAČA ***

Nakon prvog pokušaja sastavljanja pune bibliografije radova prof. dr Janka Ramača koji su radi bolje preglednosti bili podeljeni u nekoliko kategorija (posebna izdanja, naučni radovi objavljeni u naučnim časopisima, radovi objavljeni u posebnim tematskim zbornicima ili u zbornicima radova sa naučnih skupova, naučno-popularni radovi, publicistički radovi, prikazi, poglavlja u udžbenicima, prevodi, priređivački rad, uvodne reči i recenzije) ovim radom dopunjavamo spisak bibliografskih jedinica u okviru publicističkih radova, članaka i prikaza koji su publikovani pre svega u periodici: *Руски календар/Християнски календар – Руски календар/Календар/Руски християнски календар* časopisima *Дзвони*, zatim *Глас Союзу* i *Шветлосци*.

Ključne reči: Janko Ramač, bibliografija, publicistički radovi, rusinski časopisi.

Pripadnicima svih nacionalnih zajednica u Republici Srbiji je ustavom i odgovarajućim zakonima zagwarantovana mogućnost očuvanja i razvoja svog nacionalnog identiteta. U očuvanju kulturne tradicije, jezika, obrazovanja i informisanja rusinska zajednica ima izgrađen sistem institucija i ustanova kojima se dostižu najviši standardi u negovanju vlastite duhovnosti. Vojvođanski Rusini, kao narod bez svoje matične zemlje i državotvornih obeležja, su uspeli da u ovoj blagonaklonoj sredini između ostalog sačuvaju i izgrade svoj identitet, religiju, kodifikuju jezik, imaju školovanje na maternjem jeziku, pišu knjige i izdaju časopise na svom jeziku (Savin, 2017: 113). U istoriografiji o vojvođanskim Rusinima je poznato da su prilikom seoba iz karpatske oblasti u Bačku i Srem sredinom 18. veka poneli sa sobom i knjige, prvenstveno one crkvene. Međutim, tek nakon Prvog svetskog rata u povoljnim društvenim prilikama bio je moguć razvoj publicistike i izdavanje prvih rusinskih časopisa/periodike.

* danielamarcokova@ff.uns.ac.rs

** casopissvetlosc@gmail.com

*** Rad je nastao u okviru projekta Diskursi manjinskih jezika, književnosti i kulture u jugoistočnoj i srednjoj Evropi (178017) koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

KRATAK ISTORIJAT PERIODIČNIH IZDANJA KOD RUSINA U SRBIJI

Malobrojna zajednica bačko-sremskih Rusina ubrzo posle prisajedinjenja sadašnje Vojvodine Kraljevini Srbiji i stvaranjem prve južnoslovenske države (na Velikoj narodnoj skupštini održanoj 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu, na kojoj je učestvovao 21 predstavnik rusinskih sredina u Bačkoj i na kojoj je prvi predsedavajući bio Jovan Hranilović, paroh grkokatoličke crkve u Novom Sadu) doživljava svoj kulturno-nacionalni preporod.

Rusini su saziali svoju prvu narodnu skupštinu 2. jula 1919. godine u Novom Sadu i osnovali Rusinsko narodno prosvetno društvo – Prosveta (Руске народне просвитне друштво – Просвита). Od 1924. godine počinju da izlaze novine pod nazivom *Руски новини*, a 1937. i časopis za decu *Наша заградка*. Prvi godišnji kalendar – *Руски календар* izdat je 1921. godine, a za dvadeset godina objavljivanja odigrao je značajnu prosvetiteljsku ulogu kod naroda koji se pretežno bavio zemljoradnjom, ali je poštovao pisanu reč. Od 1936. godine izlazio je i časopis *Думка*, koji je zaslužan za razvoj književnog života i stasavanje nove generacije rusinske inteligencije. U Starom Vrbasu 3. septembra 1933. godine formiran je Kulturno-prosvetni savez jugoslovenskih Rusina (Културно-просвитни союз югославянских Русиних – КПЦИОР) koji je u aprilu 1934. godine pokrenuo svoje novine *Заря*, kasnije *Русска зоря*, koje su izlazile do 1941. godine. Ista organizacija je izdavala i svoj godišnjak pod nazivom *Русски народни календар Заря*.

Nakon završetka Drugog svetskog rata 1945. godine, obnavlja se rad novina *Руски новини* pod novim nazivom *Руске слово*. Pod istim nazivom je osnovana i Novinsko-izdavačka ustanova sa sedištem u Novom Sadu. Ona publikuje više časopisa i edicija, kao što su časopis za nauku, književnost, kulturu i umetnost: *Шветлосц* (1952–1954; od 1966. do danas), časopis za decu *Заградка* (od 1947) i kulturno-politički časopis za mlade *МАК* (od 1972). Društvo za rusinski jezik, književnost i kulturu iz Novog Sada izdaje časopis *Studia Ruthenica* (ranije *Творчосц*), a Odsek za rusinistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu časopis *Русинистични студии/Ruthenian studies*.

*

Časopis kao tip periodične publikacije i pisana reč popularnog karaktera, pogodan je medij za prenošenje naučnih saznanja široj čitalačkoj publici, jer je njegov sadržaj, koncepcija i struktura pristupačna i razumljiva određenoj ciljnoj grupi čitalaca. Prof. Janko Ramač je u svojim nastojanjima da popularizuje nauku

često publikovao u raznim časopisima, najviše pak u rusinskim vojvođanskim časopisima.

U časopisu *Русинистични студії 6 – Ruthenian Studies* 6 predstavljena je bibliografija radova prof. dr Janka Ramača (1955–2022) koji su radi bolje preglednosti podjeljeni u nekoliko kategorija: posebna izdanja, naučni radovi objavljeni u naučnim časopisima u zemlji i inostranstvu, radovi objavljeni u posebnim tematskim zbornicima ili u zbornicima radova sa naučnih skupova, naučno-popularni radovi, publicistički radovi, prikazi, poglavlja u udžbenicima, prevodi, priređivački rad, uvodne reči i recenzije (Marčok, 2023: 19–60). Kao što je u tom radu naznačeno, sasvim je uobičajena pojava da u prvom pokušaju sastavljanja bibliografije ona nije potpuna, sa konačnim brojem publikovanih radova jednog autora, i da se vremenom očekuje njena dopuna. U ovom radu dopunjavamo bibliografiju publicističkim radovima, člancima i prikazima u periodici, časopisima *Дзвони*, *Глас Союзу* i *Шветлосц*. Na kraju smo u ovaj rad uvrstili i bibliografske jedinice koje se odnose na literaturu o autoru, kao i članke u zbornicima, časopisima i knjigama apstrakata koji su publikovani 2022. godine.

Radovi u okviru gorespomenute periodike navedeni su hronološkim redom.

ДЗВОНИ¹

1. **Крачунски обичаї.** Дзвони, 1994, ч. 1, б. 8–9.
2. **Руснаци у Дюрдџове по снованє парохії.** Дзвони, 1994, ч. 1, б. 12.
3. **Кед керестурски контракт подписани.** Дзвони, 1994, ч. 1, б. 22.
4. **На Стрітєння Господнє.** Дзвони, 1994, ч. 2, б. 12.
5. **Як нашо предки учили газдовац.** Дзвони, 1994, ч. 2, б. 23–24.
6. **Очи Керестурцох на Билу упарти.** Дзвони, 1994, ч. 3, б. 27.
7. **Вельконоцни обичаї.** Дзвони, 1994, ч. 4, б. 11.
8. **Яким Сивч.** Дзвони, 1994, ч. 4, б. 12.
9. **На Квітну неділю.** Дзвони, 1994, ч. 4, б. 18.
10. **Перши паноец у Коцуре.** Дзвони, 1994, ч. 4, б. 21.
11. **Святий Юрій покровитель хліборобства.** Дзвони, 1994, ч. 5, б. 18.
12. **Початки Руснацох у Бачинцох.** Дзвони, 1994, ч. 5, б. 22.

¹Časopis *Дзвони* je mesečni rusinsko-ukrajinski hrišćanski časopis, izlazi od 1993. g. i danas ga izdaje Grkokatolička parohija sv. o. Nikolaja u Ruskom Krsturu. Prof. Janko Ramač je učestvovao u njegovom radu praktično od osnivanja časopisa kao autor-saradnik i član redakcije. Njegov prvi rad je publikovan 1994. g., a radove iz istorije grkokatoličke crkve je kontinuirano objavljivao do 2008. g.

13. **На зелені свята.** Дзвони, 1994, ч. 6, б. 25.
14. **Народний календар.** Дзвони, 1994, ч. 6, б. 25.
15. **Бирова вицагли за власи.** Дзвони, 1994, ч. 6, б. 26.
16. **Михал Джуна (1843–1894).** Дзвони, 1994, ч. 6, б. 27.
17. **Велька колера у Керестуре 1836. року.** Дзвони, 1994, ч. 7, б. 12.
18. **Селенє до Бачинцох и Петровцох.** Дзвони, 1994, ч. 8, б. 12.
19. **Руснаци у Новим Садзе у XVIII вику.** Дзвони, 1994, ч. 8, б. 22–23.
20. **Зажинки, жнива і обжинки.** Дзвони, 1994, ч. 8, б. 26.
21. **Габор Гвожджак.** Дзвони, 1994, ч. 10, б. 13.
22. **Вода приносить життя.** Дзвони, 1994, ч. 10, б. 28.
23. **Вогонь.** Дзвони, 1994, ч. 11, б. 27.
24. **На Різдво Христове.** Дзвони, 1994, ч. 12, б. 15.
25. **Як дараз писма писали.** Дзвони, 1995, ч. 1, б. 30.
26. **О. Янко Надь (1742/43–1817).** Дзвони, 1995, ч. 3, б. 12.
27. **Культура українських Карпатох.** Дзвони, 1995, ч. 3, б. 23.
28. **Руски школи у XVIII вику.** Дзвони, 1995, ч. 6, б. 23.
29. **Тирваци допринос науки (Медзинародна наукова конференция у Новим Садзе).** Дзвони, 1995, ч. 10, б. 25.
30. **Драги нашого живота: Жирош, М. Погляди до прешлосци, Нови Сад, 1995.** Дзвони, 1995, ч. 11, б. 25. (prikaz knjige)
31. **Літопис Краснобродского манастира: Jozafát V. Timkovič, OSBM, Letopis Krásnobrodského monastiera, Prešov, 1995, 126.** Дзвони, 1996, ч. 4, б. 18–19. (prikaz knjige)
32. **Прешлосц у новим шветле: Микола М. Цап, Церква и школа у Коцуре, Нови Сад: Мемориал 250.** Дзвони, 1996, ч. 5–6, б. 17. (prikaz knjige)
33. **Пририхтованє за снованє Руского народного просвитного дружтва 1919. року.** Дзвони, 1996, ч. 12, б. 19.
34. **Духовни пастир и невестати діяч национального препороду.** Дзвони, 1997, ч. 1, б. 10–12.
35. **Новини – як хлєб каждодньови.** Дзвони, 1997, ч. 2, б. 16–17.
36. **Вельконоцни писанки.** Дзвони, 1997, ч. 3, б. 19–20.
37. **Намаганя за культурно-национални препород.** Дзвони, 1997, ч. 5, б. 19–20.
38. **Совити владики Дионизия Нярадия „Руским новином”.** Дзвони, 1997, ч. 7–8, б. 28.
39. **Снованє Крижевскей епархий.** Дзвони, 1997, ч. 10, б. 16–17.

40. Будованє грекокатолицкей церкви у Дальским Риту 1932–34. року. Дзвони, 1998, ч. 1, б. 14–15.
41. Снованє и початок работи друкарні РНПД (1935–1937). Дзвони, 1998, ч. 3, б. 16–17.
42. Грекокатолицки манастир у Марияповчу. Дзвони, 1998, ч. 4, б. 14–15.
43. Мукачевски манастир. Дзвони, 1998, ч. 5, б. 15.
44. Свидоцтво о нашим тирваню, розвою и сезованю: Мирон Жирош, Бачванско-сримски Руснаци дома и у шведе 1745–1991, I–II, Нови Сад, 1997, 1998. Дзвони, 1998, ч. 9, б. 18–19. (prikaz knjige)
45. Онуфрий Тимко як историчар. Дзвони, 1998, ч. 11, б. 16–17.
46. Книжки пошвечени нашим монахињом. Дзвони, 1999, ч.1, б. 18–19.
47. Стаємна потримовка просвищованю. Дзвони, 1999, ч. 2, б. 16–17.
48. Богати културни живот у Бачинцох (1–2). Дзвони, 1999, ч. 3, 4, б. 16, 17.
49. Културни живот Руснацох у Шидзе медзи двома шветовима војнами (1–2). Дзвони, 1999, ч. 6, 7, б. 16, 20–21.
50. Снованє грекокатолицкей парохии у Руским Керестуре. Дзвони, 2000, ч. 10, б. 16–17.
51. Керестурска парохия 1755–1759 (2). Дзвони, 2000, ч. 11, б. 16.
52. Керестурска парохия 1759–1775 (3). Дзвони, 2000, ч. 12, б. 16.
53. Керестурска парохия 1759–1775 (4). Дзвони, 2001, ч. 1, б. 16.
54. Керестурска парохия 1759–1775 (5). Будованє новей церкви. Дзвони, 2001, ч. 2, б. 16.
55. Керестурска парохия 1759–1775 (6). Снованє Крижевскей епархии 1777. Дзвони, 2001, ч. 3, б. 16.
56. Керестурска парохия 1759–1775 (8). Парохове Яков Силваши и Петро Копчаї. Дзвони, 2001, ч. 5, б. 16.
57. Керестурска парохия 1759–1775 (9). Парох Янко Копчаї. Дзвони, 2001, ч. 6, б. 16.
58. През 250 роки. Дзвони, 2001, ч. 8, б. 2.
59. Канонски визитациї керестурскей парихии под час юрисдикциї Калочскей архиепископии (1751–1777). Дзвони, 2008, ч. 11, б. 10.

РУСКИ КАЛЕНДАР / ХРИСТИЈАНСКИ КАЛЕНДАР – РУСКИ КАЛЕНДАР /
КАЛЕНДАР / РУСКИ ХРИСТИЈАНСКИ КАЛЕНДАР²

60. **Драги кирилских кнїжкох гу Руснацом у Бачки у другой половки 18. вика.** Календар 2006, 2005, б. 189–199. (Скрацена верзия реферату пречитаного на Медзинародним науковим сходзе *Балкан и Панонија кроз историју*, Нови Сад – Сримска Митровица, 9-10. юний 2005. року)
61. **100-рочнїца од снованя Руского народного просвитного дружтва.** Руски християнски календар 2019, 2018, б. 112–121.
62. **Перши представел Руснацох у Бачки и Сриме ширшей науковей явности (3 нагоди 150-рочнїци од народзенья и 95-рочнїци од шмерци Володимира Гнатюка).** Руски християнски календар 2021, 2020, б. 50–56.
63. **Улога церкви и священства у чуваню религийного и национального идентитета Українцох у Босни, Славонїи и Войводини.** Руски християнски календар 2022, 2021, б. 101–108. (Реферат пречитани на Медзинародней науковей конференциї у Загребе 2021. року)

² U prvim posleratnim godinama, tačnije 1946. obnovljeno je izdavanje godišnjeg almanaha *Руски календар* koji je prvi put štampan 1921, a ugašen 1941. Kasnije je, 2003. ovaj godišnji almanah, koji je do 1990. godine nosio naziv *Народни календар*, a potom opet *Руски календар*, spojen sa crkvenim godišnjakom *Християнски календар Дзвони* Ovaj potonji godišnjak se u literaturi o rusinskim časopisima može naći sa više naziva: *Руски календар/Християнски календар – Руски календар/Календар/Руски християнски календар*. Danas ga izdaje Novinsko-izdavačka ustanova *Ruske slovo* zajedno sa redakcijom hrišćanskog časopisa *Дзвони* pod nazivom *Руски християнски календар*. D. Marčok pogrešno navodi da je *Християнски календар „Дзвони“* mesečni hrišćanski časopis i da izlazi od 1993. g. (Marčok, 2022: 33). Pod ovim imenom je izlazio godišnjak od 1995. do 2003. godine (prva dva godišta je izdala Grkokatolička parohija sv. Petra i Pavla u Novom Sadu, a ostalih sedam Grkokatolička parohija sv. o. Nikolaja u Ruskom Krsturu). Publikacija je produžila tradiciju godišnjaka *Християнски календар* koji je izlazio od 1969. do 1994. godine, a kojem je izdavač bio Vojvođanski vikarijat Križevačke eparhije.

НОВОСАДСКИ ДЗВОНИ³

64. **Святочна скупштина Академского дружтва Руснацох и Украинцох.** Новосадски дзвони, 2000, ч. 4–6, б. 33–35.

ГЛАС СОЮЗУ⁴

65. **Два информативни кнїжочки Руснацох односно Карпато-Русинох: Любомир Медєши, Југословенски Русини; Павло Роберт Магочи, Карпато-Русини.** Глас Союзу, 1997, ч. 1, б. 23–24. (prikaz knjiga)
66. **Реагованє на фельтон Михайла Горняка „Југославянски Руснаци” (1–8) у Руским слове ч. 27–34.** Глас Союзу, 1997, ч. 1, б. 25–27.
67. **Реагованє на текст Владимира Бильнї з насловом „Златна нїтка свидомей дезинформациї” обявени у Руским слове ч. 19. од 8. мая 1998. року.** Глас Союзу, 1998, ч. 2, б. 23.
68. **Rusinsko pitanje i Savez Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije.** Глас Союзу, 1998, ч. 2, б. 26–28.
69. **Онуфрий Тимко як историчар.** Глас Союзу, 1998, ч. 2, б. 36–37.
70. **Союз Руснацох и Украинцох од снованя по нешка.** Глас Союзу, 3, 2000, ч. 3, б. 2–6.
71. **Українці в Югославії.** Глас Союзу, 2001, ч. 4, б. 33–35.
72. **Союз Руснацох и Украинцох Югославії/Сербії и Чарней Гори.** Глас Союзу, 2005, ч. 8, б. 11.
73. **Селєнє Сербох до Росийского царства коло половки 18. вику.** Глас Союзу, 2007, ч. 10, б. 40. (osvrt na Međunarodnu naučnu konferenciju Seoba Srba u Rusko carstvo polovinom 18. veka, Novi Sad, 7–9. мај 2003)
74. **100-рочница од снованя Руского народного просвитного дружтва.** Глас Союзу, 2014–2018, ч. 17–21, б. 20–24.

³Новосадски дзвони – novine Grkokatoličke parohije sv. Petra i Pavla u Novom Sadu, izlazile od 1998. do 2001. godine (četiri godišta). Urednik je bio o. dr Roman Miz.

⁴Глас Союзу/Голос Союзу – glasnik Saveza Rusina Ukrajinaca Srbije, izlazi jedanput godišnje, na rusinskom, ukrajinskom i srpskom jeziku. Veb stranica Saveza: www.rusuk.org <https://rusini.rs/sr-mediji/>

75. Поглед на целину дела Јулијана Тамаша (Рецепција дела Јулијана Тамаша, Зборник групе аутора, Филозофски факултет – Одсек за русинистику, Нови Сад, 2018). Глас Сојузу, 2014–2018, ч. 17–21, б. 46–47. (prikaz knjige)
76. Указал драгу националног препороду Руснацох (3 нагоди 150-рочници од народзенья и 95-рочници од шмерци Володимира Гнатюка). Глас Сојузу, 2019–2021, ч. 22–24, б. 18–20. ШВЕТЛОСЦ⁵
77. Фолклор Руснацох пробліжени гу Руснацом. (Др Микола Мушинка: Фолклор Руснацох Войводини, Перша часц: Народни обряди и шпиванки, „Руске слово“, Нови Сад, 1988, 240 боки). Шветлосц, 1989, рок XXVII, ч. 4, б. 478–483. (prikaz)
78. Чи така история учителька живота. (Михайло Фейса, Чувар вири, языка и руского народа. 250 роки коцурскей грекокатолицкей церкви, ИК Прометеј – Организацијни одбор 250 (Грекокатолицка парохия Коцур, КПД ДОК – Коцур и др.), Нови Сад, 2015). Шветлосц, 2015, рок LXIII, ч. 4, б. 585–594. (kritika)
79. Стари завит. 27, Шветлосц, 2015, рок LXIII, ч. 3, б. 321–346.⁶
80. Стари завит. 28, Шветлосц, 2015, рок LXIII, ч. 4, б. 465–486.
81. Стари завит. 29, Шветлосц, 2016, рок LXIV, ч. 1, б. 31–53.

⁵Шветлосц: часопис за науку, литературу, културу и уметносц излази у Новом Саду од 1952. (са прекидом у излазенью од 1955–1966.) і једина је публикација те врсте на русинском језику у Војводини. Сматра се најугледнијим часописом војвођанских Русина од оснивања до данашњих дана. У њему се објављују радови на највишем интелектуалном нивоу, који изражавају језичку і интелектуалну креативност не само русинске заједнице у Србији, већ се њихов садржај односи на прошлост і садашњост Русина у Средњој Европи (Цап, 2018: 633–635). Од 2016. часопис је у дигитализованој форми доступан на: <https://www.ruskeslovo.com/шветлосц/архива/>. Проф. Јанко Рамач је у овом часопису био члан уређивачког колегијума за научну област. У овом часопису је објављивао чланке і приказе, као і неке делове Старог завета који је са грчког изворника на русински језик преводио у коауторству са својим старијим братом Мihalом Рамачом (1951 – 2023), књижевником, новинарем і publicistом (Марчок, 2022: 29–52).

⁶Преводи Старог завета са грчког изворника на русински језик су у часопису *Шветлосц* објављивани у оdeljку под називом *Из светске књижевности (Зоз шветовой литературы)*. Редакција овог часописа сматра да је ексклузивно објављивање овог првог превода Старог завета осам година у континуитету важан историјски чин (Цап, 2018: 633–635). Део превода Старог завета публикованих у овом часопису до 2015. г. наведен је у Библиографији радова проф. др Јанка Рамача (Марчок, 2022: 51–52).

82. **Стари завит. 30**, Шветлосц, 2016, рок LXIV, ч. 2, б. 175–203.
83. **Стари завит. 31**, Шветлосц, 2016, рок LXIV, ч. 3, б. 341–368.
84. **Стари завит. 32**, Шветлосц, 2016, рок LXIV, ч. 4, б. 491–505.
85. **Стари завит. 33**, Шветлосц, 2017, рок LXV, ч. 1, б. 13–36.
86. **Стари завит. 34**, Шветлосц, 2017, рок LXV, ч. 2, б. 169–192.
87. **Стари завит. 35**, Шветлосц, 2017, рок LXV, ч. 3, б. 325–338.
88. **Стари завит. 36**, Шветлосц, 2017, рок LXV, ч. 4, б. 505–524.
89. **Историография Руснацох у Югославии у чаше медзи двома шветовима войнами**. Шветлосц, 2017, ч. 3, б. 395–411
90. **Прилоги о здравственей култури и заштити у виданьох Руского народного просвитного дружтва (1921–1941)**. Шветлосц, 2017, ч. 4, б. 547–563.
91. **Перши Руснаци у Суботици коло половки XVIII вику**. Шветлосц, 2018, ч. 1, б. 99–104.
92. **Стари завит. 37**, Шветлосц, 2018, рок LXVI, ч. 1, б. 13–32.
93. **Стари завит. 38**, Шветлосц, 2018, рок LXVI, ч. 2, б. 187–206.
94. **Стари завит. 39**, Шветлосц, 2018, рок LXVI, ч. 3, б. 317–356.
95. **Национални и религийни назви Руснацох у Южней Угорскей у XVIII и першей половки XIX вику**. Шветлосц, 2018, рок LXVI, ч. 3, б. 369–386.
96. **Стари завит. 40**, Шветлосц, 2018, рок LXVI, ч. 4, б. 495–526.
97. **Перша фаза выдаваня Руских новиных (1924–1930)**. Шветлосц, 2019, ч. 1, б. 65–84.
98. **Припреме за оснивање Русинског народног просветног друштва**. Шветлосц, 2019, ч. 2, б. 3–20.
99. **Стари завит. 43**, Шветлосц, 2019, рок LXVII, ч. 3, б. 61–76.
100. **Привитна писня Věnac**. Шветлосц, 2021, ч. 4, б. 5–14.
101. **Яка история – таки и хасен**. Шветлосц 2022, ч. 3, б. 81–91.
(kritika)
102. **Rusinsko-slovačke književne veze u drugoj polovini XX veka**. Шветлосц 2023, ч. 2, б. 47–58. (sa Danielom Marčok)

LITERATURA O AUTORU

Вучинац, Дария: **Др Янко Рамач – Моц вязи зоз старим крайом**. Дзвони, 1995, ч. 8–9, б. 18–20. (intervju)

- Мушинка, Микола: **Коротка історія русинів Югославії / Янко Рамач, Кратка история Руснацох (1745–1918)**, Нови Сад, 1994. Дзвони, 1995, ч. 2, б. 28. (prikaz knjige)
- Н. Д.:⁷ **Вишла Костельникова Хроніка; Гавриїл Костельник, Liber memorabilium грекокатолицькей парохії бачкерестурскей (пририхтал за друкованє и коментари Янко Рамач)**. Дзвони, 1998, ч. 9, б. 14–15. (recerpcija dela)
- Планчак-Сакач, Олена: **Стари завит першираз по руски : перше тогорочне число часописа "Шветлосц"**. In: Руске слово, 2009, рок 65, ч. 16, б. 8.
- Marčok, Daniela: **Prof. dr Janko Ramač (1955–2022)**. In: Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 2022, год. 47, br. 2, s. 335 – 339.
- Marčoková, Daniela – Zvalená, Eleonóra: **In memoriam Prof. dr. Janko Ramač (1955 - 2022)**. In: Slavica Slovaca, 2022, god. 57, br. 2, s. 188–189.
- Марчок, Даниела: **In memoriam Проф. др Янко Рамач (1955–2022)**. In: Русинистични студиї 6, Novi Sad: Filozofski fakultet, 2023, s. 11–15.
- Гарди, Дюра: **Памятка на професора Янка Рамача (1955–2022)**. Руски християнски календар 2023, 2022, б. 55–58.
- * Проф. др Янко Рамач (1955–2022). Глас Союзу, 2022–2023, ч. 25–26, б. 59. (nekrolog)

PRILOZI U TEMATSKIM ZBORNICIMA, ČASOPISIMA I KNJIGAMA
APSTRAKATA

1. **Ecclesiastic Visitations of Slovak Evangelical Congregations in Bačka, Srem, and Banat in 1835 and 1836**. Istraživanja (Journal of Historical Researches). Novi Sad: Filozofski fakultet, 2022, br. 33, s. 21–43. (sa Danielom Marčok)
2. **Študovanie slovenskej dolnozemskej inteligencie (od konca 18. storočia do 30. rokov 19. storočia)**. Slovenstvo i savremeni svet: čovek, jezik, kultura. Knjiga sažetaka. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2022, s. 87–88. (sa Danielom Marčok)
3. **Unknown Peasant Son, Evangelical Priest and Štúr's Follower Pavel Orgován from Kysáč**. The Twelfth International Interdisciplinary

⁷ „Новинари Дзвонох“

- Symposium Encounter of Cultures. Programme and Book of Abstracts. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2022, s. 30. (sa Danielom Marčok)
4. **Epidemija kolere u slovačkim i rusinskim naseljima u Vojvodini u prvoj polovini XIX veka.** In: 2. Међународна научна конференција : Сеобе од антике до данас : Прометеј 021: од агона до прогона : Нови Сад, Србија 16–17. септембар 2022. Књига сажетакa. Нови Сад: Филозофски факултет, 2022, с. 18. (sa Danielom Marčok)
 5. **Kanonická vizitácia evanjelickej cirkvi v Starej Pazove z roku 1835.** In: Stará Pazova v premenách času. Zborník z rovnomenného sympózia z príležitosti minuloročného okrúhleho jubilea mesta dňa 29. mája 2021. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2022, s. 20–37. (sa Danielom Marčok)
 6. **Senioratska gimnazija u Novom Vrbasu (1822–1836).** Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду XLVI-2, 2021, бр. 46, с. 173–192. (sa Danielom Marčok)
 7. **Školovanje slovačke inteligencije sa teritorije Južne Ugarske (od kraja XVIII veka do 30-ih godina XIX veka).** Славистика XXVI/2 (2022), 2022, год. 26, бр. 2, с. 115–133. (sa Danielom Marčok)

ZAKLJUČAK

Svoju naučnu i univerzitetsku karijeru Janko Ramač je posvetio temama iz istorije Rusina u Južnoj Ugarskoj. Zahvaljujući rezultatima svojih arhivskih istraživanja u svojim radovima je dao najpotpuniji pregled istorije Rusina u Južnoj Ugarskoj, od njihovog doseljenja u Bačku i Srem od polovine XVIII veka, do 1918. godine. Pisao je na obilju primarnih istorijskih izvora sakupljenih ponajviše u arhivima Križevačke biskupije, Kaločke nadbiskupije, Arhivu Vojvodine, Državnom arhivu Mađarske, Državnom arhivu Zakarpatske oblasti, kao i u lokalnim arhivima grkokatoličkih parohija u Bačkoj i Sremu (Hardi, 2009: 185–186). Pozitivistički stil izlaganja zasnovan na interpretaciji arhivskih izvora nalazi svoju publiku posredstvom popularne i naučne periodike i u široj čitalačkoj javnosti.

U fokusu interesovanja u njegovim publicističkim radovima jesu: socijalno-ekonomska struktura rusinske zajednice i njen demografski rast, crkveno-verska pitanja i organizacija, razvoj školstva i kulturno-nacionalnog života.

Najčešće teme u publicističkim radovima Janka Ramača u okviru istorije Rusina u Bačkoj i Sremu jesu: **crkve i manastiri** (Снованє Крижевскей епархиї,

Будоване грекокатолицької церкви у Дальским Риту 1932–34. року, Грекокатолицький монастир у Маріяповчу, Мукачевський монастир, Сноване грекокатолицької парохії у Руским Керестуре, Керестурська парохія, Канонські візитатії керестурської парохії под час юрисдикції Калочської архієпископії (1751–1777)...); **kulturni život** (Богаті культурні животи у Бачинцох, Культурні животи Руснацох у Шидзе меджи двома шветовима вопійнами...); **običaji vezani za crkvene praznike i svakodnevni (poljoprivredni) rad** (Крачунські обичаї, На Стрітення Господнє, Вельконоцні обичаї, Вельконоцні писанки, На Квітну неділю, Зажинки, жнива і обжинки...); **doseljavanje** Rusina u Bačince, Đurđevo, Novi Sad, Petrovce, Ruski Krstur, Suboticu i njihova crkveno-školska konsolidacija (Руснаці у Дюрдьове по сноване парохії, Кед керестурські контракти підписані, Початки Руснацох у Бачинцох, Селене до Бачинцох і Петровцох, Руснаці у Новим Садзе у XVIII віку, През 250 роки, Перші Руснаці у Суботиці коло половки XVIII віку...); **istaknute ličnosti** verskog i kulturnog života (Яким Сивч, Перші пановец у Коцуре, Михал Джуня (1843–1894), Габор Гвожджак, о. Янко Надь (1742/43–1817), Онуфрій Тимко як историчар...); **obrazovne i kulturne ustanove i društva** (Руські школи у XVIII віку, Пририхтоване за сноване Руського народного просвітнього дружтва 1919. року; Сноване і початок роботи друкарні РНПД (1935–1937), Союз Руснацох і Українцох од снованя по нешка...), **pisana reč** (Народні календар, Новини – як хлєб каждодньови, Кнїжки пошвєцєні нашим монахиньом, Перша фаза видаваня Руських новинок (1924–1930)...), **zdravstvena kultura i zaštita** (Велька колєра у Керестуре 1836. року, Прилоги о здравствєней култури і зашити у виданьох Руського народного просвітнього дружтва (1921–1941)...); **prikazi i kritike knjiga** (Драги нашого живота: Жирос, М. Погляди до прєшлосци; Літопис Краснобродського монастира/Letopis Krásnobrodského monastiera: Jozafát V. Timkovič; Прєшлосц у новим шветлє: Микола М. Цап, Церква і школа у Коцуре; Свидоцтво о нашим тирваню, розвою і щєзованю: Мирон Жирос, Бачванско-сримські Руснаці дома і у швєцє 1745–1991; Два информативні кнїжочки Руснацох односно Карпато-Русинох: Любомир Медєши, Југословєнські Русини; Павло Роберт Магочи, Карпато-Русини; Чи така исторія учителька живота. (Михайло Фєйса, Чувар вири, язика і руського народа. 250 роки коцурської грекокатолицької церкви, ИК Прометєј – Организацијни одбор 250 (Грекокатолицька парохія Коцур, КПД ДОК – Коцур і др.), Нови Сад, 2015)); **prikazi konferencija** (Тирваці допринос науки (Мєдзинародна наукова конференція у Новим Садзе; Улога церкви и

священства у чуваню религийного и национального идентитета Українцох у Босни, Славонії и Войводини).

Svrha svake naučno-popularne publicistike jeste informisanje šire javnosti o izabranim temama, a namera prof. Janka Ramača je zasigurno bila da – objavljivanjem radova u rusinskim časopisima u Srbiji – ne samo informiše o svojim naučnim saznanjima, već i da edukuje pre svega pripadnike svoje nacionalne manjine o vlastitoj istoriji.

LITERATURA

- Marčok, D. (2022). Bibliografija radova prof. dr Janka Ramača. *Русинистични студії / Ruthenian Studies*, 6, 19–60.
- Savin, D. (2017). Rusini u Vojvodini – ustanove kulture. U: *MELISSA – Museums, Ethics, Library and Information Science, Studies, Archives*, 16/2, 113–136. (Cyrilic)
- Hardi, Đ. (2009). Dugo čekano fundamentalno monografsko delo o istoriji Rusina u južnoj Ugarskoj. U: *Godišnjak Istorijskog arhiva Grada Novog Sada*, 3, 185–190. (Cyrilic)
- Сав, М. (2018). Šejdzešat pejc roki časopisa Švetlosc. *Švetlosc*, 4, 633–635. (Cyrilic)

Daniela Marčok

Mikola Сав

SOME PERIODICAL ARTICLES OF PROF. JANKO RAMAČ

Summary

After the first attempt to compile a full bibliography of the works of Prof. Janko Ramač, which was divided into several sections for clarity (special editions, scientific papers published in scientific journals, papers published in thematic collections of papers and proceedings, popular-scientific works, periodical articles, reviews, textbook chapters, translations, editorial work, forewords and critical reviews), we supplement the list of bibliographic units with his periodical articles and reviews published primarily in the following periodicals: *Ruski kalendar/Hristijanski kalendar – Ruski kalendar/Kalendar/Ruski hristijanski kalendar, Dzvoni, Glas Sojuzu, and Švetlosc*.

Keywords: Janko Ramač, bibliography, periodical articles, Ruthenian magazines

